

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SACRAMENTO|| POENITENTIAE.|| QVATVOR LIBRIS COM-||REHNSA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XIV. Soluitur argumentum secundum Caluini, vbitractatur historia de facto
Nectarij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54092](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54092)

CAPVT XIV.

Solutur argumentum II. Caluini, ubi tractatur
historia de factō Nectarij.

BIICIT SECUNDO Caluinus in eadem sectione, veterum testimonia, his verbis: *Deinde luculenta testimonia exstant, tum in historiis, tum apud antiquos alios Scriptores, qua docent, hanc fuisse politicam disciplinam, ab Episcopis institutā, non legem à Christo aut Apostolis positam. Vnum duntaxat è multis proferam, quod non obscurum eius rei documentum erit. Refert Sozomenus, fuisse hanc Episcoporum constitutionem, diligenter obseruatā in Ecclesiis Occidentibus, præsertim Sero Roma: quo significat, non fuisse vniuersale omnium Ecclesiarum institutum. Vnum autem è Presbyteris peculiariter destinatum fuisse dicit, qui huic muneri præesset: quo abundè confutatur, quod isti de Clauibus, vniuerso Sacerdotali ordini in hunc usum promiscuè datis, mentiuntur, siquidem non omnium Sacerdotum communis erat functio, sed singulares vnius partis, qui ad id electus ab Episcopo fuerat. Is est, quem hodie quosdam in singulis Cathedralibus Ecclesiis, Pœnitentiariū vocat, grauiorum criminum, & quorum censura ad exemplum pertinet, cognitor. Subiicit deinde, eum quoque morem Constantinopoli fuisse, donec matrona quadam, confitentem simulans, ea specie cōsuetudinem, quam habebat cum Diacono, prætenuisse deprehensa esset. Ob id facinus Nectarius vir & sanctitate, & eruditione clarus, illius Ecclesia Episcopus, confitenditum abrogauit. Hic hic aures asini isti arrigant. Si lex Deierat, auricularia Confessio, qui ausus esset Nectarius eam refrigerare, & conuellere? Nectarium sanctum Dei hominem, omnibus veterum suffragiis probatum, hæreseos & schismatis accusabunt? Sed eodem calculo damnabunt Ecclesiam Constantinopolitanam, in qua, confitendi morem non ad tempus modo dissimulatum fuisse, sed ad suam usque memoriam obsoleuisse, affirmat Sozomenus: immo non Constantinopolitanam, sed Orientales omnes Ecclesias, defectionis reas agant; quo inuocabilem, si verum dicunt, legem, & Christianis omnibus mandatum neglexerunt.*

RESPON-

ercere nō possunt, nisi præterea iurisdictionem ab Episcopo accipiant.

QVINTO, depravat Calvinus historiam, cum dicit, fœminam quandam confitentem simulasse, eaque specie consuetudinem, quam cum Diacono habebat, prætexuisse. Nam neque Sozomenus, libro 7. cap. 16. neque Socrates, libro 4. cap. 19. neque Nicephorus, libro 12. cap. 28. neque alius ullus ex veteribus, scribit fœminam illam confitentem simulasse, &c. Socrates autem, qui antiquissimus est, & qui rem ab illo ipso audiuerat, qui interfuerat, scribit fœminam illam scelus suum cum Diacono, spontè in Confessione aperuisse. Quare tantum abest, vt specie Confessionis consuetudinem cum Diacono fœmina illa prætexuerit, quod Calvinus ad infamandam Confessionem impudenter cōfinxit, vt contrà potiùs flagitium suum in Confessione, vt diximus, patefecerit.

SEXTO, duo simul falsa Calvinus scribit, cum addit: *Nectarius vir sanctitate & eruditione clarus, illius Ecclesie Episcopus, confitendi ritum abrogauit.* NECTARIUS enim iam senex, & laicus, & quod maius est, nondū baptizatus erat, cum ad Episcopatum assumeretur; vt nō sit credibile, aut eo tempore clarum eruditione fuisse, aut postea ad insignem aliquam eruditionis gloriam peruenire potuisse. Quocirca Sozomenus lib. 7. cap. 8. laudat eum à canicie, & morū suauitate, sanctitatis & eruditionis mentionem nullam facit. SED qualiscunque tandem Nectarius fuerit; non ritum confitendi abrogauit, sed Presbyterum duntaxat exauctorauit, qui publicis pœnitentibus præerat; Socrates enim, Sozomenus, & Nicephorus locis notatis, id solùm memoriæ prodiderunt. Fortasse Calvinus Sozomenum Græcum non legit, aut fidelem aliquam versionem, sed in Musculum incidit, quia ita reddidit titulum cap. 16. lib. 7. Sozomeni: *Quomodo abrogata fuerit priuata Confessio.* qui titulus quàm sit falsus, perspicuum est ex principio capitis ipsius Sozomeni, ex quo titulus colligi debuit: sic enim ait; *ἐν τῷ δὲ ἐπὶ τῶν μετανοούντων παραμένον πρεσβύτερον ἐκέπιν συνεχώρησεν ἕτι πρῶτον νεότητι.* quod sic ad verbum reddi potest: *Hoc tempore Presbyterum*

byterum

byterum constitutum super pœnitentes, non permisit amplius esse, primus Nectarius.

SEPTIMO, contumeliosis illis vocibus, atque Hæreticorum propriis : *Hic, hic aures asini isti arrigant.* manifestum mendacium Calvinus adiungit, dum auricularem confessionem à Nectario abrogatam scribit. Nam non modò nullus Historicorum hoc scripsit, sed etiam tota illa narratio clamat, non auricularem, sed publicam confessionem à Nectario abrogatam : neque enim ex auriculari confessione flagitium illud patefieri potuisset, ob cuius solius manifestationem, Nectarius ritum illum confessionis publicæ abrogauit.

His igitur in Calvinum breuiter annotatis, tota illa historia explicanda est, vt perspicuè pateat, nullum argumentum ex ea narratione aduersus Confessionis necessitatem posse colligi.

Tribus capitibus tota illa narratio comprehenditur. PRIMVM enim referunt auctores citati, Socrates, Sozomenus, & Nicephorus, Presbyterum quendam pœnitentibus præpositum fuisse. DEINDE addunt flagitium Diaconi cum muliere, ex occasione illius ritus pœnitentialis. TVM docent, ob scandalum ex eo flagitio natum, abrogatam fuisse Presbytero potestatem, ac permissum fuisse omnibus, vt pro sua quisque conscientia ad sacra mysteria accederet.

DE PRIMO capite constat PRIMVM ex SOCRATE, constitutionem illam de certo Presbytero pœnitentibus præficiendo, factam esse ab Episcopis occasione hæresis Nouatianorum : sic enim scribit lib. 5. cap. 19. *Ab illo tempore quo Nouatiani se ab Ecclesia seiunxerant, recusauerantq; cum his, qui tempore persecutionis regnante Decio concitata, lapsi erant, communicare, Ecclesiarum Episcopi canoni adiunxerunt, et in singulis Ecclesiis Presbyter quidam pœnitentia præfesset; quo qui post Baptismum lapsi fuissent, coram Presbytero ad eam rem designato peccata sua confiterentur.*

QUAE autem esset functio eius Presbyteri, non est omnino certum: quod enim Sozomenus tradidit, contrario sensu retulerunt CASSIODORVS & NICEPHORVS, ob variam interpunctionem Græci codicis Sozomeni. Ille enim in Historia Tripartita, lib. 9. cap. 35. ita reddidit verba Sozomeni:

meni:

meni: Quoniam omnino non peccare, diuinum, & contra humanam naturam esse cognoscitur, peccantibus autem, & pœnitentiam agentibus, Veniam Deus dari precepit; qui Veniam confiteri refugiunt, maius peccatorum onus acquirunt: propterea visum est antiquis Pontificibus, ut velut in theatro, sub testimonio Ecclesiastici populi delicta pandantur; & ad hanc rem Presbyterum bona conuersationis, seruantemque secretum, ac sapientem virum statuerunt, ad quem accedentes ij qui deliquerant, delicta propria fatebantur, &c. Nicephorus autem lib. 12. cap. 28. ita ex Sozomeno rem eandem narrat: Quandoquidem nihil peccati admittere, non humana, sed diuina, & immortalis nature proprium est, nos autem semel per transgressionem semel peccandi hereditatem adsumimus; delictorum eis Veniam Deus concedere iussit, qui legitima & conuenienti pœnitentia vsi, deinceps simul peccatum, & auersantur, & confitentur. Graue autem Episcopis qui proxime post Christum fuere, visum est, in media plebe, velut in theatro, noxam confiteri. Quapropter ex Presbyteris unum delegere, qui probata vita esset, & simul taciturnus, & prudens, apud quem per pœnitentiam resipiscences, commissis se proferrent, &c.

Et quamuis sententia hæc posterior non sit improbabilis, quam etiam sequutus est Ioan. Christophorus in interpretatione Sozomeni: prior tamen anteposenda videtur, quam sequutus est Ioan. Hasselanus, teste Ruaro Tappero, in explicatione art. 5. Louaniensium; nam Cassiodorus floruit non longè ab ætate Sozomeni, Nicephorus autem annis plus octingentis Sozomeno posterior est. Quare credibile est, codicem quem habuit Cassiodorus, vel Epiphanius, qui primus historiam Tripartitam confecit, certiore fuisse, magisque integrum & incorruptum, tum quoad interpretationem, tum quoad cetera, quam eum, quem Nicephorus aut Christophorus habuere.

DEINDE, voluisse Episcopos, ut peccata quasi in theatro publicè recitarentur, ut habet Cassiodorus, non autè ut non recitarentur, ut scribit Nicephorus, colligi videtur ex Chrysostomo, qui homil. 5. de incomprehensibili natura Dei, & hom. 4. de Lazaro, & hom. 8. de pœnitentia, & hom. de Publicano

cano in cap. 18. Lucæ, alludens apertè ad factum Nectarij, & abrogationem prisce constitutionis Episcoporum, ubiq; repetit, non esse opus iam quasi in theatro peccata pandere. Verba Chrysofomi in sequenti capite reperies.

DENIQUE idem colligi potest ex hac ipsa narratione. Nam & Socrates, & Sozomenus, & ipse etiam Nicephorus, dum reprehendunt factum Nectarij, qui ritum illum sustulit; causam reddunt, quia eo ritu sublato, non possumus inuicem peccata arguere, iuxta illud APOSTOLI: *Nolite communicare operibus infrugiferis tenebrarum, sed ea potius arguite.* & quia sublato illo freno publicæ confusionis, maiora ac plura nunc fiant peccata, quàm olim: quæ certè causæ id requirunt, vt ritus ille, quem Nectarius sustulit, quemque olim Episcopi constituerant, confessionem publicam continuerit.

DICES, si peccata publicanda erant, cur oportebat Presbyterum illum secretorum tenacem, ac taciturnum esse, qui pœnitentibus præsidebat? RESPONDEO, quia non omnia peccata publicanda erant, sed ea solùm ob quæ pœnitentia publica indicebatur. Itaq; audiebat Presbyter omnia omnino pœnitentium peccata; sed quæ occulta erant, secreta habebat, atque ad hoc taciturnitas exigebatur; quæ autem publica erant, licet multis fortasse incognita, ea palàm in Ecclesia tanquam in theatro pandebantur.

ATQUE hinc fortè conciliari possunt diuersæ illæ narrationes Cassiodori, & Nicephori. Quod enim Cassiodorus dicit, visum esse prisce Episcopis, vt peccata publicè in Ecclesia tanquam in theatro, pronunciarentur, de publicis peccatis intelligi debet: quod autem scribit Nicephorus, graue visum esse, vt peccata coram cœtu multitudinis, quasi in theatro efferrentur; de peccatis occultis accipiendum erit.

Noluisse autem Episcopos illos, peccata occulta, sed publica duntaxat (in quo à Ruaro & Hasselano dissentire cogor) confessioni publicæ subiicere, tribus argumentis comprobabo.

PRIMUM testantur Sozomenus & Nicephorus locis notatis, ritum illum, quem Nectarius Cōstantinopoli sustulit,
Romæ

Romæ suo tempore integrè perseuerâsse, vt etiam in reliquis Occidentis Ecclesiis: ex Leone autem qui Sozomeni æqualis fuit, apertissimè constat, nunquam Romæ fuisse eiusmodi ritum, vt peccata occulta publicarentur. Siquidem in epist. 80. ad Episcopos Campaniæ, vehementer obiurgat nescio quos Episcopos, qui omnia peccata Pœnitentium publicè in Ecclesia recitari volebant: ac dicit, eam præsumptionem pugnare cum Apostolica regula, & ritum esse improbabilem, ac modis omnibus submouendum. Quare non fuit Romæ, neque in reliquo Occidente vnquam talis consuetudo, vt peccata omnia, quamuis secreta, publicè effertur, sed solùm in angulo Campaniæ, abusus quidam, qui etiam continuò sublatus fuit.

DEINDE, si peccata omnia etiam occultissima, publicanda erant, quorsum in Presbytero pœnitentiario taciturnitas illa, & secreta tenacitas requirebatur, cuius omnes Historici meminerunt?

DEINDE, cùm secreta peccata in confessione excepta reuelare, sit contra Ius naturæ, vt Theologi docent, & contra Apostolicam regulam, vt S. Leo affirmat; si constitutio illa veterum Episcoporum id habuisset, optimo iure à Nectario abrogata fuisset, quin etiam mirum videri posset, à Gregorio Nazianzeno, Basilio, Athanasio, & ceteris Græcis Doctoribus, qui Nectarium præcesserunt, tolerari potuisse. Videmus autem nectarium ob eam rem potiùs reprehendi, quàm laudari, à Socrate, Sozomeno, Cassiodoro, Nicephoro, & ceteris Scriptoribus: non igitur probabile est, ritum quem veteres Episcopi introduxerant, id habuisse, vt secreta peccata publicæ confessioni subiicerentur.

Illud etiam hoc loco est OBSERVANDUM, Presbyterum illum pœnitentiarium, non omnibus fidelibus, qui quocunque modo pœnitentiam agebant, sed solis publicis pœnitentibus præpositum fuisse: id quod tribus aliis argumentis demonstrari potest.

PRIMUM, Sozomenus, vbi disertis verbis affirmâset, constitutionem de Presbytero pœnitentiario, quam prius Episcopi inuexerant, & Nectarius postea Constantinopoli abrogauerat, Romæ potissimum accuratè seruari; continuò ex-

plicare

plicare cœpit ritum pœnitentiæ publicæ, quæ Romæ suo tempore seruabatur: igitur constitutio illa ad solos pœnitentes publicos pertinebat.

DEINDE, nullo modo fieri potuit, vt vnus Presbyter satisfaceret tantæ multitudini, quanta Constantinopoli, vel in aliis ciuitatibus, pœnitentiæ remedio indigebat: non igitur omnes eum Presbyterum adire cogebatur, sed ij solùm, qui pœnitentiam publicam suscipiebant.

DENIQUE, apud veteres nomine Pœnitentium, soli publici pœnitentes intelligi solebant, vt in libro primo sub finem annotauimus: cùm igitur Historici sæpè citati dicunt, Presbyterum super Pœnitentes constitutum fuisse, id accipiendum est de iis, qui simpliciter Pœnitentes dicebantur, hoc est, de publicis.

Ex his, quæ hætenus dicta sunt, colligimus, constitutionem Episcoporum, de qua Historici loquuntur, id solùm complexam, vt qui publicè lapsi essent post Baptismum, ij ad sacram Eucharistiam non accederent, nisi Presbytero pœnitentiario priuatim omnia peccata sua confessi essent, & deinde ad eius arbitrium publicè coram cœtu Ecclesiæ peccata publica detexissent, & pœnitentiam publicam egissent. Quam constitutionem Socrates rectè vocat, appendicem additam ad veteres canones: nam ante exortam hæresim Nouati, nemo cogebatur certum Presbyterum adire, neque peccata vlla publicè confiteri. Consueuerant quidem aliqui iuxta consilium Sacerdotis, cui peccata omnia confessi fuerant, aliqua grauiora & publica publicè confiteri, vt ex Origene cognosci potest. Homil. 2. in Psalm. 37. tamen vt dixi, non tenebantur, sed satis erat, peccata omnia priuatim confiteri, & pœnitentiam priuatam vel publicam iuxta Sacerdotis imperium agere. Cæterùm post Nouati hæresim excitatam, placuit Episcopis aliquid addere, ne Nouatiani Catholicos reprehendere possent, quòd nimis facillè lapsos ad communionem admitterent. Hæc de primo capite.

Iam quod attinet ad SECUNDVM de flagitio Diaconi eum muliere, scribit Sozomenus, sed clariùs Nicephorus, occasionem illius flagitij fuisse, quòd mulier illa iussa esset
à Presb

à Presbytero pœnitentiario in Ecclesia diutiùs permanens orationis causa: ex eo enim, quod sæpè & diu mulier in Ecclesia morabatur, occasionem habuit Diaconus cum ea flagitium perpetrandi. Porrò crimen hoc ad aures populi peruenit, ex ipsius mulieris publica confessione. Tamen enim peccatum occultum esset, neque Presbyter ei mandasset, ut illud populo patefaceret; ipsa tamen cum alia peccata, quæ publica erant, publicè confiteretur, longius progressa quam par erat, etiam hoc peccatum confessa est.

Narrat hoc totum SOCRATES: qui duplicem confessionem illius mulieris distinctè refert. VNAM secretam coram solo Presbytero. ALTERAM publicam coram populo: *Mulier, inquit, nobilis ad Presbyterum pœnitentiarium accedit, peccata quæ post Baptismum commiserat, particulatim confitetur. ecce priuatam confessionem omnium peccatorum: subiungit deinde mulctam iniunctam; Presbyter, inquit, mulieri mandatum dat, ut ieiuniis, & continuis precibus se dederet, quo vnà cum peccatorum confessione, opus dignum pœnitentia ostenderet. ecce satisfactionem post priuatam confessionem: addit deinde confessionem publicam, quæ fuerat illi iniuncta vnà cum ieiuniis, & precibus: Mulier, inquit, longius in confitendo progressa, alterius culpa se ipsa insinulat: docet Diaconum Ecclesia cum ipsa dormivisse. vbi illud, Longius in confitendo progressa, id significat quod diximus; non fuisse mandatum mulieri ut peccatum illud publicè detegeret, sed ipsam ex indiscreta deuotione id fecisse. Publicè autem confessam esse mulierem hoc suum facinus, docet Socrates his verbis, quæ superioribus continèndò subiunxit: *Ob quod facinus hoc modo patefactum, Diaconus ab Ecclesia eiectus est: tumultus inde in populi multitudine excitatus, &c.**

Quod ad TERTIVM pertinet: Abrogauit Nestarius omnium consensu, Presbyterum pœnitentiarium, id enim omnes Historici communiter tradunt. Abrogauit etiam Pœnitentiam publicam, nam ex occasione eius acciderat flagitium Diaconi cum muliere, & inde tumultus contra clerum exortus fuerat. Abrogauit denique Confessionem publicam, tum quia pars erat pœnitentiæ publicæ, tum quia
ex ca

ex ea cognitum fuerat sacrilegium Diaconi & mulieris: vtrūque enim populo displicebat; & tantum scelus in Ecclesia perpetratum, vt scribit Sozomenus; & ex eius publicatione magnam infamiæ notam ordini Sacerdotali iniustam, vt tradit Socrates. Non autem abrogauit, nec abrogare potuit, Confessionem & Pœnitentiam priuatam.

Quare quod scribunt Socrates & Sozomenus, permissum esse à Nectario vt vnusquisq; secundum conscientiam suam ad sacra mysteria participanda ageret; non significat, permissum esse fidelibus, vt sine Confessione & iudicio Sacerdotis, sacræ mensæ participes fierent: sed vt non cogerentur adire publicum Ecclesiæ tribunal, verùm ipsi conscientia suæ rationem haberent, & si quidem sine peccato mortali essent, ad communicationem diuinorum mysteriorum tuto accederent; sin autem, vnum ex Presbyteris eligerent, cui priuatim peccata sua confiterentur.

Esse autem hunc sensum eorum verborum, & à Nectario non fuisse Confessionem priuatam abrogatam, his argumentis confirmari potest. PRIMVM, non sustulit Nectarius, nisi appendicem ad veteres canones, quæ accesserat initio hæresis Nouatianæ: illa autem appendix, vt iam satis ostendimus, ad publicam tantum Pœnitentiam pertinebat.

DEINDE non sustulit Nectarius, nisi id, quod necessarium erat ad sedandum populi tumultum, ex occasione detecti illius flagitij excitatum: ad hoc autem satis superq; erat, de medio tollere Confessionem & Pœnitentiam publicam, neque enim ex Confessione pœnitentiaque priuata vllus tumultus exoriri poterat.

TERCIO, post Nectarij tempora mansit semper in Ecclesia Græca, vsus Confessionis priuatæ, vt perspicuum est ex Chrysostomo, Nicephoro, Cartophylace, Concilio Trullano, aliisque testimoniis suprâ citatis. Nulla autem historia refert, ab vlllo Episcopo vel Concilio reuocatum esse ac retractatum id, quod Nectarius fecerat: non igitur abrogauerat ille Confessionem priuatam.

QUARTO Sozomenus, qui fusiùs historiam istam conscripsit, & quem Aduersarij potissimum citant, affirmat Deum ipsum præcepisse, vt pœnitentibus venia daretur, & necessa-

XXXXX

riam

riam esse Confessionem: idem autem Sozomenus non reprehendit Nectarium, vt euersorem Iuris diuini, sed tantum dubitanter, & modicè illum carpit, quòd occasionem sustulerit peccata inuicem arguendi. Neque vllus alius scriptor in tot annorum centuriis Nectarium accusauit: quòd certè multi fecissent, si rem tam necessariam, & ab Apostolorum temporibus in Ecclesia frequentatam, ipse vnus Episcopus abrogare tentasset.

QVINTO, ipsi etiam Aduersarij non admittunt homines ad Eucharistiam, nisi prius exploratos, vt intelligi potest ex Philippo in Confessione Augustana, art. de Confessione, vbi sic ait: *Confessio apud nos non est abolita: non enim solet porrigi corpus Domini, nisi antea exploratis, & absolutis.* Item et Caluino, qui lib. 3. Instit. cap. 4. §. 13. sic ait: *Interim quin sistant se oues Pastori quoties sacram Cœnam participare solunt, a deo non reclamo, & maxime velim hoc & big, observari.* Quis igitur credat, Nectarium tam fuisse imprudentem, vt non videret, quàm malum esset, permittere vnicuique accessum ad sacra mysteria, sine vlla purgatione ac reconciliatione? Hæc de historia Nectarij hoc loco sufficient.

Non ignoro Thomam Waldensem in 2. tomo, cap. 14. in ea sententia fuisse, vt existimaret, à Nectario Confessionem simpliciter abrogatam fuisse, eumque in ea re grauiter errasse: sed non facilè id concederem, tum quod Nicolaus Papa in epist. ad Photium, quæ recitatur in VIII. Synodo act. 4. Nectarium vocet Hæreticorum expugnatorem, & Ecclesiarum defensorem; tum quod Nectarij sententiam S. Ioannes Chrysostomus apertissimè tueatur, vt in sequenti capite ostendemus; tum denique, quod Nectarij sententiam omnes Orientis Ecclesiæ sequutæ sint.

Scio etiam, quibusdam visum esse, totam hanc historiam esse confictam à Socrate: sed non facilè adduci possum, vt credam historiam illam falsam esse, quæ tum scribebatur, cum adhuc viuerent, qui rei gestæ interfuerant; præsertim cum res, quæ narratur, non in angulo aliquo, sed in vrbe celeberrima, conscio populo vniuerso contigisse dicatur.

—§—

CAPVT